

Motion till riksdagen 2025/26:989

av **Helena Lindahl (C)**

Berörda kommuners och regioners del av vind- och vattenkraftens värden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda kommuner och regioner ska få behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De sju skogslänen bidrar med runt 90 procent av Sveriges vattenkraft. Vattenkraften produceras lokalt men är en av de viktigaste förutsättningarna för hela Sveriges gemensamma välbefinnande. Förra året producerades 64 TWh grön förnybar el genom kraften i det strömmande vattnet, vilket är nästan 40 % av landets elproduktion. Under 2024 producerade vindkraften drygt 40 TWh el och produktionen kommer enligt branschen att öka kraftfullt de närmaste åren. I den nödvändiga omställningen till ett klimatsmart och långsiktigt hållbart samhälle kommer vind- och vattenkraftens betydelse och värde att öka ytterligare.

I Norge finns ett system som innebär att kommuner och län ersätts för de ingrepp i naturen som kraftbygget innebär. Där är det en självklarhet att kraftkommunerna ska kompenseras för vattenkraftsutbyggnadens negativa påverkan på jord- och skogsbruk, renskötsel, fiske och turism. Dessa miljarder används sedan för att ge medborgare och företag bra service och goda förutsättningar för utveckling.

I Sverige är situationen annorlunda. Här får idag de kommuner och bygder där vattenkraftproduktionen sker en mycket begränsad compensation för de omfattande ingrepp i miljön som utbyggnaden har inneburit. Lokalt stannar endast de så kallade bygdemedlen. Summan uppgår till ungefär 125 miljoner kronor per år, för hela landet.

Om man verkligen vill att hela landet ska växa och utvecklas måste förutsättningarna vara mer likartade. Så är det inte idag. Centraliseringen och urbaniseringen av Sverige fortsätter och många säger att detta bara är tidens tand. Ofta utmålas landsbygden och skogslänen som tärande och städerna beskrivs som tillväxtmotorer.

Det är en bild som inte stämmer. Landsbygden bidrar inte enbart med maten som invånarna i städerna konsumerar utan även med värdefulla resurser som exempelvis el, skog och malm. Problemet är att de värden och vinster som skapas på landsbygden inte kommer landsbygden till godo.

Därför är det orättvist att vattenkraftskommuner som t ex Älvdalen, Jokkmokk, Åsele, Sollefteå och Ragunda ständigt ska tvingas kämpa med ekonomiska problem och höra till de kommuner som har högst skattetryck. Detta trots att skogslänen i princip levererar all vattenkraft som finns i landet.

Fastighetsskatten för vattenkraftanläggningar uppgår årligen till stora summor, men de producerande kommunerna får bara dela på de, i sammanhanget, modesta byggedlen. Allt går idag till staten, vilket är en total avvikelse från hur andra jämförbara länder hanterar frågan.

Tyvärr har vi fått se vindkraften gå i samma fälla som vattenkraften. Landsbygden har fått släppa till mark och många människor upplever störande närmiljöer och det utan att ersättningen under många år blivit högre än de byggedlen som är möjliga att söka. I Finland tävlar många landsbygdskommuner om etablering av vindkraft, då fastighetsskatten för vindkraften går tillbaka till just kommunerna. Varför har inte samma sak kunnat ske i Sverige?

De kommuner och regioner som släppt/släpper till mark för vatten- och vindkraft, som dessutom gynnar resten av landet, borde få en skälig ersättning för detta. Det skulle förmodligen även leda till att befolkningen i de områden som berörs blir mer positiva till utbyggnad av energiproduktionen. Nu har regeringen öppnat upp för att kommuner ska kunna söka stöd som kompensation för landbaserad vindkraft, men enbart under ett fåtal år. Det är ett steg i rätt riktning men kommer inte att räcka för att berörda och fattigare landsbygdskommuner ska kunna planera för en långsiktig framtidsutveckling.

Sammanfattningsvis så är det en viktig del av en kraftfull regional utvecklingspolitik att alla delar av Sverige har likvärdiga förutsättningar för utveckling och tillväxt. Därför föreslår vi att fastighetsskatten för vindkraftsetablering går tillbaka till berörda kommuner/regioner samt att en utredning tillsätts för att utforma ett långsiktigt system där landets berörda kommuner och regioner får behålla en rättmätig del av även vattenkraftens värden.

Detta bör ges regeringen till känna.

Helena Lindahl (C)